

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:
в Австрії:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кор.

За границю:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тижні 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою по субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокі числа по 10 сот.

Телефон Редакції ч. 1484 — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАНА

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня
крім неділь руских свят
о 5½ год. по полудні.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» при
ул. Оссолінських ч. 11. партер
(Фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовського в пасажі Гавс-
мана.

Рукописи звертає ся лише
напередне застереження.—

Рекламації неопечатані в
вільні від порта. — Оголо-
шення звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надіславім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесення по 30 сот.
від стрічки.

Страшні цифри.

У Франції застановляють ся уже да-
вно статистики і економісти над щораз
більшим зменшуванем людности. Звичайно
однак думано, що людність ані не зростає,
ані не зменшає ся, але держить ся на міс-
ци. Оно могло так бути пересічно. По-
слідній однак рік виказав такий значний
опад людности, що слідуєчі літа певно его
не вирівнають. І так подає L'Univers з 7.
і 9. лютого 1910., що в I-ім чвертьріччю
1909 було 398.710 уроджених, а 426.913
померших. Померших було лиш в однім
чвертьроччю більше о 28.203. Та сама часо-
пись подає такі причини сего невідрадного
стану. Яко головну причину ставить се, що
богато родин не хоче мати зовсім дітей, а
інші знов хотять мати лише одно. Щоби
осягнути сю ціль, уживають до того відпо-
відних способів, а ново мальтузіянська
пропаганда поучує отверто, яких то нале-
жить уживати способів, щоби управилити
плодність і обмежити число уродин.

Другою причиною, чому у Франції
дає ся замітити такий великий убуток лю-
дности, се розводи. Число розводів збіль-
шає ся безпереривно. В році 1886. було
їх 4.005 а в році 1897. уже 10.938. Зва-
живши однак, що тепер ширить ся пропа-
ганда в тім напрямі, щоби молоді пари не
заключали зовсім подружжя, але лучили ся
в свобідну любов, а сї подружжя, які уже
заключені, щоби ще більше розводили ся,
то з того можемо пізнати, яка із тої сто-
рони грозить небезпечність для французких
родин, а тим самим і Франції. Сю пропа-
ганду за ширенем свобідної любови скрі-
пляє рух так званий феміністичний, котрий
має не що иншого на цілі, як тільки
звільнене дочок з вітцівської опіки, щоби
они могли провадити жите, яке їм подобає
ся і щоби їх тим самим не спляяло нічого
до заключена вільної любови.

З третої сторони грозить французким
родинам небезпечність зі сторони соціялі-
стів, які старають ся знищити приватну
власність одиниць, а убічно знищити і ро-
динне жите. Бо приватна власність опирає
ся на наслідстві, а право наслідства мають
тільки діти до маєтку, який їх родичі, чи
то одержали по своїх предках, чи то здо-
були власною працею і ощадністю.

Найбільша вина спадає тут, розуміє ся,
на правительство, що не лише не старає
ся заткати жерело сего нещастя, але ще і
само прикладає руку до того, стараючи ся
відібрати діти з під батьківської опіки і по-
вірити їх виключно публичному вихованю.
До висше наведених причин можна би до-
дати ще одну і то може найголовнійшу,
що розбуджує змисли, веде до розпусу і
найгіршого зіснутя; для тогож зіснутого
чоловіка вістає подружнє жите або на за-
всїгда замкнене, або робить его в подруж-
нім житю нещасливим і веде легко до
розводу. Сєю причиною є гидка (obscena)
література і образки. На то звертали уже
заграничні часописи дуже часто увагу, як
також на небезпечність зріану з тої сторо-

ни. На сю небезпечність звернули увагу в
найновішій часі «Les Nouvelles», орган
п. Бріяна, міністра французкої республіки.
Коли вам лучить ся колись, кажуть Les
Nouvelles, попровадити вашого приятеля з
провінції по найбільше оживлених улицах
Парижа, як Опері (l'avenue de l'Opera) площа
французкого театру (la place du Théâtre
Français) улица св. Гонорія, улица de Ca-
stiglione (не говорючи уже о Галериях ко-
ролівської палати (les galeries du Palais-
Royal), на беззачетя яких нема навіть спо-
собу поправи, по яких ходжене малоліт-
ним повинно бути беззуслівно заборонене)
то вимічайте старанно вистави найбільше
звісних видавців, книгарів, що мають най-
більший відбут; престакувати і неморальні
(malsain) книжки, які там виставлені на пу-
бличний вид, образки і наголовки (титули)
тих діл для зісвованих (фетишистів; масо-
шистів, тадиствів, мусіли би витиснути румя-
нець сорому на ваші лица і образити ва-
шу думу Парижанина. Довго і не без
справедливих причин боролася літа про-
тив уличної розпусу, против периодичних
видавництв, на котрих уміщені образки ви-
ставлені по кіосках на публичний вид псу-
вали діти. Кіоски уже в більшій часті очи-
щені; тайна торгівля з поганими фотогра-
фіями ((fotographies absceens) вістала стро-
го здавлена; тож належить ся дивувати,
як можуть ще тепер виставляти наші кни-
гарі за вікнами порнографічні образки на
публичний вид.

По правді однак належало би не так
дивувати ся книгарням, як радше судам,
які дозволяють на таку виставу, а коли котрий
книгар має розправу за ширенем немораль-
ности, то его увільняють суди присяглих,
але як ще наївно? І так ті самі Nouvelles
(новини) оповідають, що одного книгаря
увільнили лише через те, що его адвокат
виказав, що инший книгар ширить ще не-
моральніші книжки від обжалованого.
Так у Франції. А тепер подивім ся, як
є у нас?

Чи давні се може часи, як вільнодум-
ці напірали на заведенє розводів і перли
до того всіма силами? Коли би у нас зіс-
суте поступило так далеко як у Франції і
коли би нарід не вислав був паки пети-
кий, що не бажає собі урядового заведеня
розводів, то чи не були бисьмо ся тішили
розводою благодатию? Та і у нас зачи-
нає ся уже феміністичний рух, тільки на
щастє він ще дуже слабкий, а свобідну лю-
бов захвалюють і у нас. Так приміром в
місті Ст. мав гімназіяльний учитель
на «Бесіді» перед зібраною публікою літе-
ратурний виклад, за предмет якого взяв
собі пару, що жила, як то кажуть, на ві-
ру; але на перекір людям, що уважають
таку неспасну звязь яко ганьблячу, они
жили дуже щасливо. Отже сей пан не осу-
джував тої вільної любови, але осуджував
радше заскоружлі понятя людей, що не умі-
ють оцінити вільної любови і ві благодати.

А що до книжок і образків? Не треба
і Парижа. Перейдїть ся лиш по улицах
першого лучшого міста, де є уже вистави
з книжками або з так званими видівками.
Мені лучило ся раз йти ул. Сопіжинською

в Ст. коло книоарні А Шауд. Перед ви-
ставою стояли свїтські пани і покиували
головами. Я пристанув, щоби вислідити
причину киваня головою. Почув я і голос:
но і туда переходять наші діти і дивлять
ся на сю погань; що то буде з тими на-
шими дітьми?! Поглянув я на виставу, а
там самі романи, а на окладці кожного з
них якийсь образок, а один лучший від
другого. Найморальніший з них то ще
був сей, що представляв мужчину як пе-
ренернув женщину на коліно і валив ку-
лаком. Під образком був відповідний сти-
шок для поясненя образка. А тамтуда пе-
реходили шкільні діти, бо в сусідстві є
реальна школа і споглядали довго і цікаво
на образки. Чи се вістане може без на-
слідка у тих дітей? Се нехай скажуть ті,
що розуміють ся на вихованю молодежи.
Та і у нас треба би хіба увільнити сего
книгаря, коли би він мав процес за шире-
не зісзутя, тому то і другі виставляють
такі книжки, як і він, бо і у нас ширять
картки з видами осіб — неморальність.

А що до соціялістів? Они всюди од-
накові. Они хотять мати не лише маєток
спільний, але і... все. Се показало ся у
нас як не мож лучше, коли правительство
порушило від їх впливом справу подруж.
Они перли всіма силами до розводів.

Супроти того, коли у нас ширить ся
моральну гніль, чи сидіти нам з заложе-
ними руками? Чи чекати може, аж у нас
наступить такий безвідрадный стан, як у
Франції? Ні, возьмім ся зараз до праці і
уєваймо чим скорше той стан, який є у-
же тепер, не найлучший. Но, тут всі люди
доброї волі повинні в роботі уморальненя
взяти участь. Коли книгарі побачать, що
загал стоїть против неморальних книжок,
то не будуть мали відваги їх виставляти
на публичний вид, а одиниць они не боять
ся! І так коли один поважний священик
пішов раз до висше згаданого книгаря А.
Шауд.. і звернув увагу, що не годить ся
виставляти таких нагих осіб на публичний
вид, бо тамтуда переходять діти, котрі ди-
влять ся на ті образки і они розбуджують
в них змисловість, то дістав відповідь: Чи
думаєте, що ті ученики не виділи уже та-
ких женщин в природі? Но і не перестав
виставляти дальше таких книжок. На сю
відповідь можна би л.ш замітити: одні ви-
діли, а другі ні. То, чи можна задля зі-
свованих, псувати і невинних?

Огляд часописий.

(Проф. Погодін про останній указ проти укра-
їньства).

В тижневнику „Запросы жизни“ появилася
статья проф. А. Погодіна „Начало националь-
ной обособленности и розни“, написана під вра-
жінєм останного Столипинського указу.

Шістьдесят років тому, — каже д. А. П.,
— болгарский народ жив у цілковитому політи-
чному раєстві у Турків, і в повному раєстві
культурному у Греків. Людей, що зважували
ся писати болгарскою мовою, було всего тільки

кілька десятків, і здавалося, що геленізм на віки вже підбив собі болгарський нарід. Років через двадцять після того культурне ярмо фанатистів скинуто, від всего лишила ся тільки лиха пам'ять та страшна ненависть до Греків, яка живе у всіх клясах болгарського народу.

До Турків Болгари такої ненависти не мають: до політичних гнобителів люди не почувають такої ненависти, як до „уничтожителей ихъ національной жизни, отрицателей ихъ народныхъ правъ“... І ось тепер через 30 років після визволення Болгарія здобула собі поважне місце в системі балканських держав, а болгарська мова, що з 18 століття ледве-ледва животіла в літературній традиції, вже давно стала мовою науки не тільки в низшій та середній школі, але й у висшій в софійському університеті. Чи можна же було передвидіти се в 1878 році, коли дехто мріяв про задунайську губернію, котру, звичайно взяли би ся русифікувати, як Царство Польське, і запевне з такимиз наслідками, себто роздражнюючи й насилуючи людей, прищеплюючи їм ненависть до всего „русского“. На щасте, з Болгарією все то не скоїло ся, і тільки через те, не зважаючи на всі переміни примхливої російської історії, в Болгарів ще задержала ся прихильність до Росії та до Росіян.

В аналогічному становищі була Чехи до Німців. До 1848 року чеський нарід, нарід злиденного, збіднілого селянства і незможної інтелігенції, яка в своїй більшості мріяла тільки про казенну службу, ледве розбуджував ся до національного життя.

Про рівноправність чеської мови з німецькою в межах хоча й би Чех не міг мріяти найсміливіший поет. Більшість вважала за найвище щасте, якби пошастило ся здобути для низшої народної школи научане чеською мовою, та можеб запровадити її в низших клясах гімназій. А як року 1846 в Празі було уладжено перший „чеський бал“, то се здавало ся Чехам величезною маніфестацією. Але самеж правительство з своєю сліпою „преданністю“ централізму й ге; манізації імператора Йосифа підтримало сей боязкий початковий рух чеського народу. Оно побачило в сему рухови „усугубленіє началъ національной обособленности й розни“, кажучи словами одного з останних циркулярів міністра внутрішніх справ, а казенні публіцисти зараз же зняли галас про сепаратистичні змаганя Чехів, про зруйнуванє „единной, недѣлимой Австриї“.

Ся одсіч мирному й ідилічному рухови надала революційний і боввий характер, коли настав 1848 рік, рік революції, рік ослаблення централізму. Що міг виставити проти живого народного руху сей вікчемний централізм. Позбавлений всякого ідейного змісту, він ве перекопував. Він не боров ся проти ідей ідеями, але дусив їх, як міг. Колиж революція вибила з его рук зброю, то Відень мусів поступити ся перед Чехами далеко більше, ніж они самі колись думали“.

Навівши • сі приклади, професор Погодін каже:

„На диво однакова ся історія національних відродін: Болгарія, Чехи, Серби, у своєму відродженю йшли тим самим шляхом, що після них — Українці; тепер Білоруси, Альбанці, навіть Кельти...“

„Зупинившись на успіхови української вистави у Стрию, Погодін вважає, що вистава ся могла явити ся тільки, як наслідок розбудження народної української самодіяльності:

„Як не було се неприємно „Галичанину“ та тим староруским партиям Галичини, котрі сподівають собі від офіційальної Росії „великихъ и богатыхъ милостей“, але з сумом мусять они признати ся, що не опираючись на народню силу, не можна нічого зробити.“

В Австрії не закривають товариських крамниць, кооперативів і т. и. задля високої політики місцевих губернаторів; нема там і „союзу рус. народа“ для доносів на неслухняних губернаторів; панове Дудикевичі та Маркови моглиб розвернути до схочу свої організаторські здібности.

„Просто страшно застановити ся, когда читаешь напечатанный на дняхъ циркуляръ министра внутреннихъ дѣлъ объ „инородческихъ обществахъ“ — жахаєть ся автор і свою статю кінчає так:

„Чи досягне правительство поставленої собі мети, як що оно так рішучо, навіть ще завзятіше, ніж тепер, розпочне боротьбу з національними рухами? Історик не вагаючись ні одної хвилини, скаже, що всі зусилля власти лишать ся без наслідків, але він також знає, що власть витворить собі в особі сих „инородців“ людей, які зовсім не дорожитимуть „единствомъ и недѣлимостью“ Росії. До сьогож часу на зїзді федералістів 1906 року сі принципи ще були дорогою для всіх наших „инородців“. Не слухають ся сильні, що тимчасово стоять коло власти, голосу історії!“

Політичний огляд.

Заграниця.

В грецькій пересиленю наступив зворот наслідком сего, що парламент прийняв внесенє в справі ревізії конституції 150 голосами против 11. Президент міністрів Драгуміс мотивуючи внесенє, заявив, що в краю панує спокій. Проводирі руху з 28. серпня м. р. не виступали ані против конституції, ані против династії, лише бажали сдійснити внутрішні реформи. Сам король, все горячий покровитель конституції, заявив в часі прийнятя парламентарного бюра, що одиноким виходом з теперішнього положеня є скликанє ревізійних зборів. Неусправедливлені є обави, що народні збори можуть перемінити ся в конституанту. Вкінци заповів президент міністрів, що народні збори будуть скликані на 14. вересня с. р.

В Білгороді панує незвичайна радість, бо король Петро, якого уникали доси всі держави з огляду на спосіб, в який він здобув собі сербську корону, буде прийнятий на дворі в Петербурзі. Особливо президент міністрів Пасич не посідає ся з утіхи; він заявив в посольських кругах, що є се сатисфакція для Сербії тим більше, що подорож буде мала політичний характер. Невдовзі відвідає король Петро Рим і Царгород. На питанє, що думають у Відні про сю подорож, заявив Пасич, що нічого офіційального не знає; є лише голоси печати і то злосливі. „В кождім разі їдемо, мої панове!“ закінчив Пасич.

Король Петро ладить ся до подорожі, а король Фердинанд вертає домів; кажуть, що недовзі відвідає Петербург князь Микита і румунський наслідник престоло. Чогож більше треба Ізвольському? Бракує ще, щоб султан у дав ся в подорож на далеку Північ (вже навіть про се говорено) і от цілий Балкан згромадить ся у батюшки в Царскім Селі, щоб там повчити ся у него мудрости правління. Росія удає опікунку Балкану, провидіне полудневих Славян, хоч в своїй власній державі не завела даду і згоди з Фінами, Українцями і Поляками. А коли балканські князі хотять убагатити у царя для себе сповнення своїх бажань, то повинні знати, ще цар далеко, а їх мрії не можуть бути сповнені без згоди зі сторови інших могучих чинників, які інтересовані на Балкані.

Здаєть ся зрозуміли, се Болгари і після запомороченя в Петербурзі провиділи, бо Малінов і Папріков починають промовляти в мирнім дусі. Папріков має навіть з поворотом відвідати гр. Еренталя і обговорити з ним політичні і економічні питання. Також в Царгороді запевняв болгарський посол міністра заграничних справ, що становище Болгарії зглядом Туреччини є приятне, як вперед. З сеї наглої зміни в настрю Болгарів повинні Серби витягнути для себе науку і не вважати подорожі короля Петра „зворотом в історії Сербії“. Пасич, переконавши ся в Петербурзі о властивім стані річи, успокоїть ся з поворотом.

А між тим Туреччина не перестає мати ся на бачности, громадить війско на болгарській границі і скріплює залоги в Новобазарскім Санджаку. Порта заявляє, що жєлає собі балканського союзу, але свобідного від посторонних впливів і особистих цілій.

Державна рада.

В звіті з засіданя посол. палати з п'ятниці подали ми лише короткий зміст промови в бюджетовій розправі генерального бесідника проти бюджету д-ра К. Левицького. Отут ще доповняємо звіт сей докладнійше. Пос. др. Кость Левицький зазначив, що тепер переконали ся, що в Австрії неможливе правління самого славянського або самого німецького блоку. Але неможливим є також, щоб в Австро-Угорщині правили деякі упривілейовані народи, якими є по сім боці Німці й Поляки, а по тім Мадари. Се власне є причиною немочи монархії й національних

борб в усіх єї краях. Головною причиною недоволення руского народа є те, що з ним обходять ся як з підданам Поляків. Коли признасть ся рівноправність кождому народови, отже й Русинам, коли в кождім краю заведе ся національну автономію, тоді запанує спокій і порядок, тоді Австрія дійсно сповнить своє послаництво яко держава народів. Неославізм в Австрії, про котрий тут тільки говорило ся, не був би таким дуже страшним, як би в Австрії однаково обходжено ся з всіма народами. Найгірше те, що австрійське правительство не сповняє в тім напрямі своїх обовязків. Бесідник застерегає ся, щоб правлячі в Галичині круги утрудняли Русинам осягненє належних їм прав і попирали такі живла, котрі штучно годує всеросійська пропаганда. Очевидно круги ті змагають до знищеня Русинів яко самостійного народа. (Признаня на лавах руских послів). Галицких Русинів приневолюють до веденя вічної війни з Поляками. Тим політично нерозважним легковаженєм цілого руского народа, австрійське правительство віддало Русинів під верховладу Поляків і під польське ярмо. (Оплески руских послів).

На останній сесії галицького сойму хопили ся Русини обструкції, спонукані до того кроку теперішними польськими проводирами, котрі беззглядно давлять всякий розвиток руского народа, відкидаючи слушні домаганя Русинів. Русини не можуть в галицькій соймі охоронювати інтереси руского народа, бо приневолені там улягати насильству непропорціональної польської більшости. І ми рішучо протестуємо проти того, щоб управильненє найживотніших справ руского народа полишати галицькому соймови (живі признаня на лавах руских послів). Жадаємо з притиском, щоб засади управильненя національних і суспільних відносин руского народа уложено в палаті послів перед лицем представників усіх народів держави (живі оплески руских послів).

В цілій східній Галичині нема доси чисто руских шкіл, а є тільки утраквістичні, котрі служать польщеню. Нема чисто руских учительських семінарій. Русини мають в Галичині тільки 5 гімназій, а ні одної реальної школи! Руским приватним школам не дає ся права публичности. Австрійське центральне правительство попирає ту руйну політику Поляків, хоч має обовязок дбати рівномірно також о розвиток руских шкіл.

В грудни м. р. заключено з Колом польським порозумінє в справі розділу підмог на підпиране годівлі худоби. Польські політики виступили в галицькій соймі з внесеннями, просто противними тій умові. Вправді центральне правительство стоїть при дотриманю договору, але польські політики старають ся всякими способами зірвати те порозумінє. То є польська „treuga Dei“. Твердженє про польско-руске зближенє то баламучене публичної опії. Відносини між обома народами заострюють ся радше з кождим днем. Події в останних часів, то нові докази, що руска справа не може бути управильнена в галицькій соймі (оплески руских послів). Русини не можуть дістати навіть тих мандатів, котрі їм належать ся на основі обовязуючої тепер виборчої ординації до сойму, бо стоїть тому на заваді посередність виборів і виборчі надужитя. Зміну в тім напрямі могла би спровадити лише справедлива виборча реформа до сойму на основі загального, рівного, безпосередного і тайного права голосованя (оплески на лавах руских послів). Русинів у Східній Галичині гнобить верховлада польської меншости, хоч они повинні там бути властивими панами. Се спонукує парламентарну репрезентацію Русинів до засадничого жаданя відділеня Великого Кн. Краківського від рускої Галичини (оплески руских послів). Недостача національної автономії то головна причина національних борб в Австрії, особливож гнобленя Русинів. Отже руский нарід в Галичині домагає ся цілковитої автономії на всіх полях публичного життя. (Оплески руских послів). Особливож домагають ся Русини справедливої виборчої реформи і поділу всіх адміністраційних тіл на національні самоуправні секції. Застерегаємо ся проти твореня нових інституцій не опертих на тій засаді. Протестуємо передусім проти проєктованої намісником організації гал. кр. Ради культури, в котрій руска меншість була би позбавлена всяких прав. Русини жадають

представительства в кравім і центральнім правительстві та в раді Короні і не стерплять довше того, щоби з ними поводили ся в сій державі як з народом підрядним. (Оплески руских послів). Русини домагають ся зміни теперішньої шкідливої й несправедливої системи і сподівають ся, що в сім сильнім народнім парламенті віднесе побіду не жадоба влади кількох партій і націй, але змаганє до суспільної й національної справедливости для всіх народів держави. Бесідник заявляє, що руский клуб голосувати ме проти бюджету (оплески руских послів, бесідникови гратулюють).

П. Курилович „простував“, що москвофіли не є шпіонами і не беруть рублів.

П. о. В. Давидяк відперав підозріне, мовби москвофіли мали які звязи з офіційною Росією (а чому то Пустошкін все проводив літо в Тухлі, де о. Давидяк був парохом, де також рівночасно був гостем пок. Марков. А що значить молебєн в честь гр. Бобринського, генерала Владимірова et cons. в Успенській церкві (1908 р.) і мнолітствє в їх честь — а також бенкет в Ставропігії? — *Ред.*). П. Марков зложив заяву, що то не москвофілів, тільки — Українців підпірає правительство!

Пос. Вітик на виводи трох москвофільских речників заявив, що перекуплено москвофільских святих, котрі виємігрували до Росії, та що в многих випадках і хлопи діставали російські гроші. На всі москвофільські інтернати в Галичині призначено 2 мільони! Бесідник піддержує свої закиди зроблені помершому братови посла Маркова. (П. Марков: То лож! Він був обжалований о головну зраду, не о шпіонство!) Він був приятелем рос. конзуля Пустошкіна і дістав ся до тюрми ізза шпіонства (і писав доноси до шефа жандармів Новицького в Києві під псевдонімом Аделя Карловская).

П. Будзиновский пригадав, що п. Гломбінський все застерегає ся проти всякого вмішуваня правительства до справ сойму, хоч би правительство тільки несміло звертало увагу на те, що прецінь Поляки не повинні би в такий спосіб доплати Русинів. А тепер, коли Русини розпочали обструкцію, домагає ся від правительства енергічного виступленя. Усунєнє обструкції назвав п. Гломбінський політичною konieczністю. В дійсности власне обструкція в галицкім соймі стала політичною konieczністю, бо она вимусить випущєнє до сойму Русинів і заступників робітничої верстви обох народів. Се є konieczністю для держави, бо галицкій сойм дає надто велику силу польській гакаті в парламенті, де вона унеможливує порозумінє між Німцями й Чехами, заострюючи апетит то сих то тамтих. Коли обструкція в галицкім соймі побідила, то се було би триумфом поступу, бо она доперва боре ся о права для Русинів. Бесідник заперечує, на чеб водні дороги були корисні для галицкого рільництва, а особливо для селян. Селяни не мають збіжа на експорт, а худоба потребує швидшого перевозу, як се можливо водними шляхами. Водних доріг треба Полякам хіба на те, щоб ще дальше спокувати історичні індивідуальности, з котрих складає ся Галичина. Русини як справедливі автономісти мусять змагати до звужуваня „галицкої автономії“ аж до єї звавленя, аби таким робом можна дійти до автономії народів і правдивих історичних індивідуальностей. Із сеї як раз причини не бажать собі Русини того розширеня автономії, якого домагає ся п. Гломбінський. Ми домагаємо ся сцентралізованя адміністрації у Відні, щоби зломити т. зв. галицку автономію. Вкінці констатує бесідник, що між польськими й рускими партіями нема завішеня оружя. З поміж Русинів ніхто не думає про мир. Останна сесія доказала, що Русини не хочуть чути про завішенє оружя, та хочуть і мусять дальше бороти ся на ножі. Пос. Гломбінський хотів своїм виступом лише ввести в блуд найвисші круги. (Оплески серед Русинів).

П. Василько констатує, що в своїй промові в грудні не нападав цілого російского народу, бо такого народу в Австрії нема. З п. Марковом бесідник не спорить, бо він був одним з немногих, котрі в сій палаті від самого початку станули на становищі московської національности. (П. Марков: Я сказав, що ціла ваша бюджетова промова була підлюю денунціяцією і на тім стою). Хто таку річ говорить без умотивованя,

той заслугує бодай на той вираз, котрого ви ужили перед словом „денунціяція“. Спростованє пп. Куриловича і Давидяка здивували бесідника, що після єго промови ті послі заявили, що зовсім з ним згоджують ся і виразно сказали, що їм та бесіда дуже сподобала ся. Коли дійшли до того, що боронять тут політики такого Дуди-кевича і цілої російської політики, то очевидно змінили погляд. Коли так, то бесіда, виголошена бесідником в грудні, доторкає і тих панів. П. Марков хотів доглянутись звязку між промовою п. Вітика і моєю промовою.

П. Марков: Се було друге виданє вашої промови. Промова на замовленє.

Президент взиває п. Маркова, щоби не переривав бесідникови.

Пос. Василько: В Росії може замовляє ся такі річи, ми в Австрії не є до того приривчені. І власне руский нарід має те щастє, що рускі соціальні демократи годять ся з нами в національній справі і всі напади на нашу національну область, звідкиб они не походили, відпирють спільно з нами. За те можу бути тільки вдячний пос. Вітикови. (Оплески серед Русинів).

Пос. Марков: Ажє він Поляк з уродженя! Пос. Вітик: Ви Москаль! (Ріжні голоси й крики!)

Пос. Марков заявляє, що на виводи пос. Вітика не думає відповідати, а так само і на виводи пос. Василька, які вже минулого року осудили пос. Шойсволь і румунський політик др. Ончул. Тільки на образу памяти пок. брата бесідника, кинєну пос. Вітиком, буцім-то брат бесідника був обжалований о шпіонство, бесідник констатує, що ходило тут о державну зраду, з приводу якої заініційовано процес в ціли знищеня могутої тоді російської партії і в тім процесі брат був увільнений.

Новинки

— **Календар.** Ві в торок: руско-кат.: Поликарпа; римо-кат.: Івана Бог. — В середу: руско-кат.: Обр. Гл. св. Івана; римо-кат.: Францішкі.

— **Шевченківский зечер в Празі.** В салі товариства „Slavia“ в роковини смерті Т. Шевченка дн. 26. лютого устроїв концерт наш молодий артист і композитор п. Василь Барвіньський з такою програмою: 1. М. Лисенко: Nocturne cis-moll; 2. V. Novak: a) Triste, b) Inquieto. 3. В. Барвіньський: a) Praeludium nr. 3; b) Praeludium nr. 4. (pastorale), c) Praeludium nr. 6 (choral). 4) Blumenfeld: Le Soir, Fr. Chopin: Etude A dur.

Про сей концерт нашого земляка пише пражський „Čas“ ось що: Товариство „Slavia“ ставило ся вельми численно, щоби вислухати чеську промову п. Василя Струка (нашого земляка) про найбільшого поета українського народу Т. Шевченка. Вельми вдатні були фортепянові продукції п. Василя Барвіньського о, талановитого українського композитора, ученика проф. В. Новака. Грав він твори В. Новака, свого професора, свої власні композиції і твір Лисенка. Публика нагородила єго за устроєний ним гарний концерт „овготривалима оплесками. Крім членів „Slavia“ явили ся на вечері також численні гості.

Два дні перед сим концертом упрошено п. Василя Барвіньського до участі в вечері в „Künstler-Club“, де відіграв три свої прелюдія. Про сию продукцію пише Prager Tagblatt: „Zum Schluss trug ein junger Komponist, dessen Werke hier nicht mehr unbekannt sind, Herr Wasyli Barvinski, auf dem Klavier eigene Sachen vor: Kompositionen, die Individualität und hohes Talent bekunden. (Ми вже звіщали, що недавно твори нашого молодого композитора грав на концерті в Празі професор вроцлавської консерваторії Бергман). А пражська Bohemia пише про сі продукції на згаданім висше концерті ось що: „Ein zweiter Pianist, Herr Barvinski, spielte eigene Kompositionen, drei Praeludien, die recht phantasievoll und interessant anmuteten“. Можемо нашому молодому артистови і композиторови побажати як найкрасших дальших успіхів на тій дорозі, на котрій зумів собі уже здобути імя посеред музикальної чеської і німецької суспільности в Празі.

— **Вістки в Україні.** Адміністрація дозволила заснувати в Одесі тов-о „Український клуб“. Основателі клубу глядають за відповідним помешканєм для тов-а.

Київский губернатор заборонив місцевій „Просвіті“ популярні відчити на такі теми: 1) Про людске око. 2) Про хвороби на очи. 3) Як і від чого горить свічка? За то вільно уладжу-

вати забави з танцями, з чого вповні користав київский „Український клуб“ і гуляв що суботи.

Студенти-Українці петербурского університету внесли заяву до державної думи, де просять при обмірковуваню проекту університетского статуту, завести в трох університетах на області України катедри української мови, літератури, історії, економії і права. Студенти Українці інших висших шкіл Петербургу зложили заяву, в яких підтримують просьбу студентів університету.

На загальних зборах всіх студентів-Українців міста Москви постановлено звернутись до членів державної думи з України з проханєм, більше клопотатись про все, що відносить ся до України.

Українське земляцтво в Москві, в яким гуртують ся студенти-Українці всіх тамошних висших шкіл, проявляє сего року більше життя, чим за попередних літ. Студенти читають часто реферати з української історії і літератури.

З початку року заснував ся в Москві „Український агрономічний гурток“, якого мета знайомство з агрономічною справою на Україні. Відбувають ся зібраня і читають ся реферати. Окрім сего „специального“ гуртка, більш нема ніякого. Через те національний розвиток студентів не дуже то поступає. При інституті є чимала українська книгозбірня. Там продають ся і укр. книжки, портрети та т. и. Дня 5. марця відбуде ся великий 4-ий черговий український вечір. На вокально-музичний бік концертна комісія, що складала ся виключно з студентів-Українців Москви, звернула найпильнішу увагу. Участь брали в ньому всі найкрасші артисти-Українці з Москви. З Києва закликано кимваліста д. Войтиченка. Небавом знов начнуть ся викладати проф. О. Грушевского. Тепер робить ся підрахунок голосам студентів, котрий покаже, з якої області читати лекції, чи з укр. літератури, чи з історії. До Різдва лекції відбувались на російській мові в приватнім помешканю.

Полтавська городска управа призначила 50 карб. на памятник Шевченка в Києві. — (За „Радою“).

— **Др. Маріян Глушкевич** процесує ся на всі боки. Як доносить „Галичанин“, відбула ся дня 3. с. м. в кравім карнім суді розправа на відклик д-ра Глушкевича що до увільненя старшого комісаря львівської поліції, Беноа, від обжалованя, внесеного на него д-ром Глушкевичом за обиду чести. Справа бута така: З приводу зарядженого проти д-ра Глушкевича дисциплінарного слідства приїхав зі Львова до Бродів, де тоді др. Глушкевич був судією, надрадник суду Кіліян і предложив прокураторі зізнаня надкомісаря львівської поліції Беноа. Надком. Беноа зізнав іменно, що коли він був управителем комісаріяту поліції в Бродях, тамошний судія др. Глушкевич вистарав ся у него в літі 1908, р. кілька перепусток до Росії для студентів університету, які мали віітати відвідати своїх крєвних в Росії Потім надкомісар Беноа дізнав ся, що ті студенти не їздили до крєвних, але взяли участь в „паломництві“ до Почаєва З того видно—зізнав надком. Беноа — що др. Глушкевич був аранжером почаївського паломництва. Др. Глушкевич заскаржив за те надком. Беноа, але суд львівський (III секція) увільнив обжалованого. Проти сего присуду др. Гл. зробив відклик, але висший суд краввий дня 3. с. м. затвердив вирок І інстанції і лишив на др-і Глушкевичу п'ято аранжера почаївського паломництва. Очевидно, що такий чоловік не міг довше оставати на посаді ц. к. судії і подав ся на сотрудника „Прикарпатской Руси“.

Оповідки.

— **Шевченкове свята у Львові.** В програму концерту львівских укр.-руских товариств, який відбуде ся в салі Фільгармонії в четвер дня 10. с. м., відуть отсі точки: 1) Rubinstein: „Тропак“, виконає оркестра 15. п. п. під управою свого капельника п. Конопаска. 2) Промови: 1) посла Григорія Цегляньского; 2) відпоручника „Українск. Студент. Союза“. 3) Ст. Людкевич: „Кавказ“ ч. II. (Молитва) на хор мішаний, відспіває в супроводі оркестри „Львівский Боян“. 4) а) Василь Барвіньський: Praeludium Op. 6. Choral; б) Микола Лисенко: Nocturne cis-moll; в) Viteslav Novak: Inquieto, відіграє на фортепяні п. Василь Барвіньський. 5) а) К. Стеценко: „Прометей“; б) В. Вахнянин: „Гей на бій“, відспіває в супроводі фортепяну акад. хор „Бандурист“. 6) М. Лисенко: „Розвійте ся з вітром“; Вебер: „Арія з Freischütz-а відіграє в супроводі фортепяну п. на Оля Вахнянинівна. 7) Beethoven: Romanze G-dur; Sarasate: „Zigeunerweisen“ скрипкове сольо в супроводі форт. виконає проф. Е. Перфецкий 8) М. Лисенко: Фінал з опери „Утомлена“, септет з 2 міш. хорами в супр. оркестри, відспіває „Львівский Боян“. (Солісти: п. на Вахнянинівна і О. Параховяківна (сопрано); В. Козак (тенор); В. Чума, М. Бобанич, Ів. Хитрень (баси); Ст. Гнатковский (барітон). — Початок о 7 1/2 год. вечером.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Розмова вознього та глитая.*)

Глитай: Нашому високо-благородному панови Возньому низенько кланяю ся. Мир вам і спасеніє! Чи здалека?

Возний: З самого, тее то як єго, Києва. Моїх діл околичности завели мене, тее то, у вишеречений великий град.

Глитай: Щасливі ви, що Господь допоміг вам зріти святиї київські. Як би був знав, що ви там будете, дав би грошей на акафіст, на свічки. Шож чувати в Києві нового? Кажуть, там українські гайдамаки отаборили ся і кують крамолу на людей поважних і благочестивих?

Возний: Воно так, добродію. Отаборили ся тее то, Українці у Києві, мають там часописи, клуб, „Просьвіту“. У наш просьвіщений вік, добродію, се все річ звичайна, і все те діє ся на підставі розділів і артикулів закону і статутів.

Глитай: О Господи ви стільки наговорили тих артикулів... Невже не має такого артикула, шоб тих гайдамаків приборкати? Як колісь було: тихо, благородно заберали отаких Українців велемудрих і відвозили їх... на прохолоду...

Возний: Чогож се ви, добродію, так їх не любите?

Глитай: Я сам — тоже малорос, а терпять моя душа отих окаянних Українців. Сеж вони мене Глитасм і Пауком прозвали. Та вониж і вас, добродію, на сьміховища у театрі виставляють.

Возний: Мене виставляють на законнім основанні, і сьмішного тут не має нічого, тее то як єго. А за небіжчика Івана Котляревського, що мене описав, я Богу молю ся, — добра душа була. Він мене описав, та правдиво, а за се я не можу сердити ся. Звісно, сьмішний я був, коли сватав лівообразну Наталку; та й чого не забув небіжчик Іван Петрович, що я добровольно, без примусу, зрік ся зарученої молоді і ще й поміг трохи їй, як йшла вона за Петра.

Глитай: Я нераз дивував ся: на що ви стільки капіталу віддали їй? Вонаж вас зрадила. Отака сума грошей... Ну, у вже не зрік сяб Наталки. Хе хе хе... Вонаб уже з моїх рук не втікла... А гарна була штучка, хе-хе... О, Господи да не яростию твочю обличивши мене, гнівом твоім накажеш мене...

Возний: Я сам, тее то, як єго бувши чоловіком поважним, хоч і люблю Котляревського, та не люблю гайдамаків, і з свого боку усіх сил докладаю, шоби спинити їхню, як то кажуть агітацію! Я присягав служити вірою і правдою, і хоч поважаю права малоросійські: Зерцало, і Статут, зо всіма їх розділами і артикулами...

Глитай: О, Боже, знов артикули...

Возний: Так, усі артикули й розділи, до останньої точки... Отже ненавиджу сепаратистів, бо всім вірний сьм Російської Держави, тее то, як єго!

Глитай: От бачите: з ваших слів виходить, що треба оті всі гайдамацкі гнізда скрізь знити: редакції, клуб, „Просьвіту“.

Возний (тихо): Так, так. Я вже про се зо всіма вірними людьми радив ся, тее то... І сам розмишляв предовольно, і, знаєте, до чого я прийшов? Не догадуєтесь. (Ще тихше) Народ малоросійський уже не забуде свого Шевченка, Кривиницького, Мирного, навіть Винниченка, — се з молодих — і всіх отсих поетів, громадських діячів... Не забуде, що мав часописи, — не забуде своїх товариств культурно просьвітних, театру. Отже правда, добродію, що вже не забуде?

Глитай: Старі то нічого, а молоді не забудуть?

Возний: Сьвята правда, не все треба на сором зважати. Отже ви, добродію, тее то як єго, про людське око, для успішности діл ваших хозяйственных і політичних, вважаєте потрібним бути чоловіком поважним, богобоязливим; наймаєте молебні, світите лампадки...

Глитай: У мене в хаті — як у церкві. Аж п'ять лампадок...

Возний: Тото й саме. Виходить, не можна заборонити Сьвятого Письма. І далі — не можна заборонити прославлених поетів. І не можна примусити, шоби забули про те, що мали і що бажали мати і що заборонено... То й виїде ще гірше: то щиріли би ся думки і звички щирих і статечних малоросіян, таких приміром, як я. А то ширитимуть ся думки самі гайдамацкі, крамольні. І — горе нам добродію...

Глитай: Горе нам, пане возний! Тепер, після ваших високомудрих слів, я й сам почав дещо розуміти. Онук мій, Василько, може знаєть, єму 16 літ, прочитав 2—3 книжки українські. Я їх бачив: вісенітниця, та ще й написано язиком не встоящим. А він читає, і язик єму до-

брий, і думки єго захоплюють. Дивуєть ся: чому се, — каже — Українцям права обмежені, чому їм не дають того й того... Я попереду просто велів єму про се не питати ся й не думати: мовляв — не твоє діло. Так і ще гірше! Тоді я до него кажу: дурню ти, у нашому царстві і російських, і українських людей однаково зако- обороняє від лиха й насильства, а в доброму ділі ні тим, ні другим заборони не має. От я, хвалити Бога, працею своєю нажив собі чимале добро, а хиба закон мені стояв на перешкоді? Хиба всі начальства, суди і власти не обороняли мого права? Хиба становий Канчук або урядник Галушков не помагали мені приборкати усякого злочинця, голодранця, що важив ся на мое добро? Хиба коли небудь яке небудь начальство одмовило мені: не можна тобі, Йосипе, помогти, бо ти — малоросіяннин.

Возний: Правда, добродію, тее то, як єго! Глитай: І тепер, як би заборонені були оті товариства, як ви кажете, просьвітні, то що подумав би мій онук Василько і шоб я єму сказав? І я так думаю, пане возний: оті часописи та „Просьвіта“, як будуть мертві, убиті, — більше шкоди нароблять, ніж тепер живі. Тут треба якихсь мудрійших хитрійших способів.

Возний: Так, так. Не той помагав отечеству, що наче ведмідь, сильною лапою, усе ломить і торощить навпростець. Та кому я кажу: чи не виж, добродію, паче всіх умудрили ся і іскусили ся в способі життя і поведенці!

Глитай: Де вже нам смертним, рівнати ся до вас, учених. А до якої партії належите, добродію?

Возний: В оніі достопамятні літа, як у Полтаві були партії, я, по званію моему, належав до союзу 17 октября. А ви, добродію?

Глитай: Що — я? Куди мені? Я вже старий, тільки молю ся та думаю про суету мира... Через те й душа моя летить до союзу Архангела...

(Рада) Грицько К.

Телеграми

з дня 7. марця.

Загреб. Хорватський сойм скликано на 18. с. м.

Прага. Недобір, якого кр. видли не буде міг покрити з причини неухваленя кр. бюджету, виносить 9 мільонів корон.

Франкфурт. Робітника Багера за демонстрації дня 18. лютого проти нового начерку виборчої реформи суд засудив на два літа в'язниці.

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

від 1. до 16. марця 1910.

Найгарнійша сензация.

Щоденно о 8. год. вечер представлєнє. В неділі і сьвята 2 представлєня о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятниці High-Life представлєнє. Білєти вчасніше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5

5.500

нотаріяльно потверджених сьвідоцтв від лікарів і приватних людей доказують, що

КАЙЗЕРА

Цукорхи на груди

з трема яличками.

Найскорше усувають

КАШЕЛЬ

хрипкү, замуленє, катар, дихавиццо і коклюш.

Пакет 20 і 40 сот. Доза 80 сот.

Дістати можна у всіх аптиках.

90(15—24)

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише тутот і паперців з першої галицько-руської фабрики Євгена Білінського в Збарзжі.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвященниках.

Держім ся покликү:

Свій до свого!

Телефон 788. — Конто щадниці поштової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечєнь

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпечєня будинків, збіжа і знярядів господарських, від шкідлих вогнів під корисними услівями,

числить умірковані премії за обезпечєня,

ліквідує шкоди безпроволочно по пожарі,

уділяє обезпечєним членам з річної надвижки звороти.

За рік 1909 припадає на користь членів зворот 10%.

Поліси „Дністра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицька Каса Ощадности, Руска Щадниця і інші каси ощадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечєнь в Кракові. Інформациї до обезпечєнь уділяють агенції „Дністра“.

Зголшєня письменних господарів о агенцію приймають ся тільки з таких громад, де єще не робить инший агент „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12 1909 виносять: Фонд резервовий і резерва премій К 2,146.977—; инші фонди К 594.647—; разом К 2,781.624—

Канцелярії Товариства отворені для сторін від год. 8—2.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. січня 1910.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Бракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарнога	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Черновець	—	—	—	6:40	12:20
Станиславова	5:45	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия і Тухлі	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Сокала	7:10	12:40	4:50	—	—
Яворів	8:05	—	5:00	9:00	—
Брухович (щодня)	—	—	5:11	—	—
Підгаєць	—	11:15	—	—	9:58
Винник	—	—	—	—	12:11
На Підзамчє з:					
Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
Підгаєць	—	10:54	—	9:44	11:55
Винник	7:26	—	—	6:29	—
На Личаків з:					
Підгаєць	—	10:36	—	9:27	11:38
Винник	—	7:08	—	6:11	—
Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночи
Кракова	5:50	8:25	3:15	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Гашена	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:10	2:16	8:00	11:10
Черновець	6:10	9:35	—	—	10:38
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станиславова	—	—	2:50	—	—
Коломиї	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Самбора	6:00	9:05	3:40	—	10:45
Сокала	6:14	11:05	—	7:10	—
Яворів	8:20	—	—	6:30	—
Брухович (будні дні)	—	—	3:20	—	—
Брухович (нед. і сьв.)	—	—	2:01	—	—
Підгаєць	5:58	—	—	6:16	—
Винник	5:52	—	—	—	—
З Підзамчє до:					
Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—
Підгаєць	6:12	—	—	6:30	—
Винник	5:35	—	1:50	—	—
З Личакова до:					
Підгаєць	6:32	—	—	6:50	—
Винник	5:53	—	1:49	—	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділі.

*) Отсе сатира на теперішні переслідуваня українських „Просьвіт“ і укр. мови — („Рада“).